

15. Хроніка подій із життя іудейської громади міста Ніжина // Євреї в Ніжині. Науковий збірник. – Ніжин, 2001. – С. 49.
 16. Щербак Н. Єврейське питання в політиці царського уряду в епоху ліберальних реформ 60 – 70-х років XIX ст. / Н. Щербак // Сучасність. – 2007. – № 10. – С. 143 – 149.

Баран Б.

Науковий керівник – доц. Морська Н. Л.

КОНЦЕПЦІЯ «НЕСВІДОМОГО» У ФІЛОСОФІЇ ЗІГМУДА ФРОЙДА

*Найглибша і значна область
 людського розуму – це несвідоме.*

З. Фройд

Зігмунд Фройд увійшов в історію філософської думки як засновник психоаналізу і автор концепції «несвідомого». Несвідоме являє собою сховище примітивних інстинктивних спонукань людини, емоцій, спогадів тощо, які настільки суперечать свідомості, що були пригніченими і витісненими з неї. Сфера несвідомого впливає і багато в чому визначає повсякденне життя людини [1, с. 196–198].

Визначення феномену несвідомого йде в сиву давнину, ще в античності проблема несвідомого була предметом жвавих дискусій та обговорень. Яскравим представником античної філософії, котрий звертався до цієї проблеми був учень Сократа – Платон. Для нього визнання існування несвідомого послужило основою створення теорії пізнання, в основі якої було відтворення того, що є в надрах психіки людини. Осмислюючи філософські ідеї Платона, Фройд, безсумнівно, почерпнув звідти деякі уявлення про несвідоме. На формування психоаналітичного вчення Фройда вплинула також філософія Канта, Шопенгауера, Ніцше та ін. Багато ідей цих філософів значною мірою визначили різні психоаналітичні концепції, в тому числі й уявлення Фройда про несвідоме [2, с. 373–383].

Вчення про «несвідоме» є тим фундаментом, на якому ґрунтується вся теорія психоаналізу З. Фройда. Психоаналіз – це частина психотерапії, лікарський метод дослідження, розвинутий психологом для діагностики та лікування істерії. Потім він був перероблений Фройдом у психологічну доктрину, спрямовану на вивчення прихованих зв'язків та основ людського духовного життя. Для Фройда несвідоме – це перш за все, щось психічне, що підлягає осмисленню лише у зв'язку з людиною. На відміну від інших дослідників, Фройд зробив анатомію свідомості і несвідомого психічно- науковим фактом [2, с. 373–383].

Під несвідомим не слід розуміти щось абстрактне або ж яку-небудь гіпотезу, створену для філософської системи. Несвідоме – це ті форми духовного життя, які, маючи всі властивості психічного, в той же час не є надбанням свідомості. Несвідоме – це сукупність психічних процесів, актів і станів, у впливі яких людина не дає собі звіту. Фройд виходить з того, що допускає несвідоме в силу існування таких актів, для пояснення яких необхідно визнання наявності інших актів, що не є свідомими, бо у даних свідомості є безліч прогалин. Лише в цьому випадку, як вважає він, не порушується психічна безперервність і стає зрозумілим пізнавальний процес з його свідомими актами. У загальному плані психіка людини представлена Фройдом, як протистояння двох сфер: свідомого і несвідомого, які є суттєвими характеристиками особистості [3, с. 131–137].

Людська психіка розпадається, за Фройдом, на три частини: свідомість, несвідоме і надсвідоме, які представлені не рівнозначно. Несвідоме він вважав центральним компонентом, що складає суть людської психіки, а свідоме – лише особливою інстанцією, надбудованою над несвідомим. Своїм походженням свідоме, за Фройдом, зобов'язане несвідомому і викристалізовується з нього в процесі розвитку психіки. Фройд визначає несвідоме як невербальне, воно перетворюється в підсвідоме звідки завжди може перейти в свідомість, за допомогою з'єднання з відповідними словесними уявленнями. Ці три області або системи психічного знаходяться в стані безперервної взаємодії. До цієї взаємодії і зводиться психічне життя людини. Кожен душевний акт і кожен людський вчинок повинен розглядатись як результат змагання і боротьби свідомості з несвідомим, як показник досягнутого в даний момент життя.

Концепція «несвідомого» склалася і визначилася у Фройда не відразу і в подальшому зазнавала істотних змін. У перший період концепція несвідомого З. Фройда була етапом

проблемної розробки. У другий, найважливіший період розвитку психоаналізу, визначаються всі основні і характерні риси вчення психолога про несвідоме. В цей період відбувається розробка всіх питань виключно в площині теоретичної та прикладної психології. Боротьба свідомості і несвідомого оголошується постійною і закономірною формою психічного життя. Несвідоме постає продуктивним джерелом психічних сил. При невдалій боротьбі зі свідомістю, несвідоме може стати джерелом всіх нервових захворювань. У третій період концепція несвідомого зазнає суттєвих змін, питання світогляду починають переважати над приватними, спеціальними проблемами. Несвідоме стає втіленням всього нижчого і всього вищого в людині. З. Фройд пропонує у своїй книзі «Я та Воно» сублімувати боротьбу свідомого та несвідомого в зовнішньому світі. Тоді «Я» буде виступати, як раціональний посередник між ірраціональним «Воно» та зовнішнім світом [2, с. 373 – 383].

Отож, З. Фройд зумів проникнути у схованки несвідомого, або, як іноді говорив сам автор, «пекло» психіки. Він першим в історії західної філософії обґрунтував учення про те, що людська свідомість, яка до того вважалася цілісною єдністю, є складним, багаторівневим явищем, де особлива роль відводиться не свідомому, а сфері несвідомого.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Петрушенко В. «Філософія» навчальний посібник. / В. Петрушенко – Львів.: “Новий Світ», – 2000. – 538 с.
2. Романець В.; Манюха І. “Історія Психології ХХ ст». / В. Романець; І. Манюха – К., – 2006. – 489 с.
3. Тарадайко С. “Цар Давид і Зігмунд Фройд». // С. Тарадайко (Філософська думка) №1. – 2006. – 290 с.
4. Фройд З. “Я та Воно». З. Фройд – К.:» Основи» – 1998. – 376 с.

Баран Б.

Науковий керівник – доц. Удич З. І.

МІЖПРЕДМЕТНІ ЗВ'ЯЗКИ НА УРОКАХ ІСТОРІЇ

Зміна умов суспільного життя на сучасному етапі розвитку України призвела до відкриття широких можливостей розвитку національної культури, науки, освіти. Це потребує докорінного реформування процесу навчання і виховання молодого покоління, застосування методів навчання, які допоможуть активізувати пізнавальну і трудову діяльність учнів, розвинути їхню уяву, мислення, технічні і художньо-творчі здібності.

Пошуки ефективних шляхів підвищення виховного рівня процесу навчання в школі все більше привертають увагу педагогів, вчених і практиків до проблеми міжпредметних зв'язків. Міжпредметні зв'язки – це дидактичний засіб, який передбачає комплексний підхід до формування й засвоєння змісту освіти, що дає можливість здійснювати зв'язки між предметами для поглибленого, всебічного розгляду, найважливіших понять, явищ. У дослідженнях відомих вчених-педагогів (І.Д. Зверева, В.М. Коротова, М.М. Скаткіна та ін.) міжпредметні зв'язки виступають як умова єдності навчання і виховання, засіб комплексного підходу до предметної системи навчання.

Актуальність міжпредметних зв'язків у шкільному навчанні очевидна. Вона обумовлена сучасним рівнем розвитку науки, на якому яскраво виражена інтеграція суспільних, природничих і технічних знань. Інтеграція наукових знань, у свою чергу, пред'являє нові вимоги до фахівців. Зростає роль знань людини в області суміжній зі спеціальністю наук і умінь, комплексно застосовувати їх при вирішенні різних завдань.

Міжпредметні зв'язки здійснюються з метою глибокого розуміння навчального матеріалу; систематизації та узагальнення знань; формування світоглядних висновків; формування в учнів умінь використовувати знання даного предмета під час вивчення інших предметів і в процесі практичної діяльності; розвитку в учнів інтересу до вивчення предмета; виховання узагальнених умінь і навичок, тобто таких, які використовуються під час вивчення не одного, а кількох навчальних предметів [1, с. 16-17].

При вивченні історії між предметні зв'язки виконують ряд функцій:

1. Методологічна функція – формування в учнів сучасних уявлень та суджень про причини події та наслідки тих чи інших історичних процесів.

2. Освітня функція – формування таких якостей знань, як системність, глибина, усвідомленість, гнучкість.